

RZECZNIK PRAW DZIECKA
Monika Horna-Cieślak

Warszawa, 01 września 2025 r.

ZEC.401.8.2025.BK

(w odpowiedzi należy podać ten znak sprawy)

Szanowny Pan
Waldemar Żurek
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Pan
dr Krzysztof Gawkowski
Minister Cyfryzacji

Szanowni Panowie Ministrowie,

jako Rzeczniczka Praw Dziecka, realizując konstytucyjny mandat ochrony praw dziecka oraz obowiązki wynikające z ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. z 2023 r. poz. 292), pragnę zwrócić uwagę na istotną lukę w obowiązującym stanie prawnym, która uniemożliwia skuteczne przeciwdziałanie rozpowszechnianiu w Internecie drastycznych treści przedstawiających rzeczywiste akty przemocy, mogących mieć negatywny wpływ na rozwój psychiczny i emocjonalny małoletnich oraz wtórnie wiktymizujących osoby pokrzywdzone przestępstwem i ich rodziny.

Problem ten ujawnił się szczególnie wyraźnie w maju 2025 r., w następstwie tragicznych wydarzeń na terenie Uniwersytetu Warszawskiego, kiedy to w Internecie – w tym w mediach społecznościowych i na platformach z materiałami wideo – zaczęły krążyć nagrania dokumentujące przebieg brutalnego przestępstwa, w tym moment śmierci człowieka.

Z doświadczeń Biura Rzecznika Praw Dziecka, które podejmowało działania zmierzające do ograniczenia dalszego rozpowszechniania tych treści w przestrzeni sieciowej, wynika

jednoznacznie, że obowiązujące obecnie przepisy prawne nie zapewniają wystarczających gwarancji w zakresie ochrony małoletnich przed dostępem do treści o skrajnie drastycznym i traumatyzującym charakterze.

Pomimo licznych zgłoszeń kierowanych do Biura Rzeczniczki Praw Dziecka, podjęcie skutecznych działań w przedmiotowej sprawie okazało się niemożliwe, ze względu na brak ram prawnych do żądania ich usunięcia, w tym m.in. z uwagi na fakt, że:

- nie stanowiły one znieważenia zwłok w rozumieniu art. 262 § 2 Kodeksu karnego,
- nie zawierały treści pochwalających czyn zabroniony, o których mowa w art. 255 § 3 Kodeksu karnego,
- nie dotyczyły przygotowania ani propagowania aktów o charakterze terrorystycznym (art. 255a Kodeksu karnego),
- nie miały charakteru mowy nienawiści ani nie zawierały treści o charakterze propagandowym, penalizowanych w art. 256 Kodeksu karnego.

W ocenie Rzeczniczki Praw Dziecka, pozostawienie tego rodzaju materiałów bez skutecznego instrumentarium prawnego umożliwiającego ich ograniczenie lub usunięcie – w sytuacji, gdy dostęp do nich mają także osoby małoletnie – stanowi realne zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju emocjonalnego i psychicznego. Równocześnie generuje ono ryzyko wtórnej wiktylizacji rodzin pokrzywdzonych, które niejednokrotnie nie mają żadnego wpływu na ponowne ujawnianie szczegółów śmierci bliskich im osób.

Tymczasem, zgodnie z art. 19 Konwencji o Prawach Dziecka, państwo jest zobowiązane do podjęcia „wszelkich odpowiednich kroków ustawodawczych, administracyjnych, społecznych i wychowawczych” w celu ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej lub psychicznej. Publiczne rozpowszechnianie treści dokumentujących m. in. śmierć człowieka – bez żadnych ograniczeń wiekowych i bez istotnego celu społecznego – może stanowić formę przemocy psychicznej wobec małoletnich, a państwo ma obowiązek aktywnie tej przemocy zapobiegać.

W ocenie Rzeczniczki Praw Dziecka, wprowadzenie odpowiednich przepisów do kodeksu karnego albo ustaw związanych z szeroko pojętą komunikacją za pośrednictwem środków masowego komunikowania przyczyniłoby się do zapewnienia skuteczniejszej ochrony dzieci przed przypadkowym lub niezamierzonym kontaktem z treściami o charakterze skrajnie drastycznym i potencjalnie traumatyzującym. Co równie istotne, nowelizacja ta pozwoliłaby również na przeciwdziałanie wtórnej wiktyimizacji rodzin pokrzywdzonych – osób, które wielokrotnie i bez uprzedzenia konfrontowane są z ponownym obiegiem publicznym materiałów przedstawiających moment śmierci ich bliskich. Brak regulacji w tym zakresie stanowi poważne naruszenie ich prawa do poszanowania godności, prywatności oraz emocjonalnego bezpieczeństwa.

Mając powyższe na uwadze, apeluję o rozważenie możliwości zainicjowania procesu legislacyjnego mającego na celu wprowadzenie do odpowiednich ustaw (być może również ustaw karnych) przepisów, które pozwolą skutecznie przeciwdziałać opisywanemu zjawisku. Przy czym, z uwagi na potrzebę wyważenia wolności słowa oraz prawa dostępu do informacji z koniecznością ochrony godności ludzkiej oraz praw dziecka, sugeruję, aby przy konstruowaniu ewentualnych przepisów prawnokarnych wzorować się na rozwiązaniach przyjętych w § 131 niemieckiego kodeksu karnego (StGB)¹, który przewiduje sankcję karną za rozpowszechnianie treści gloryfikujących przemoc lub przedstawiających ją w sposób naruszający godność

¹ Tłum. Własne: (1) Karą pozbawienia wolności do jednego roku lub grzywną karze się każdego, kto

1. treści (§ 11 ust. 3), które przedstawiają okrutne lub nieludzkie akty przemocy wobec ludzi lub istot podobnych do ludzi w sposób wyrażający gloryfikację lub bagatelizację takich aktów przemocy lub przedstawiają okrucieństwo lub nieludzkość tych czynów w sposób naruszający godność ludzką, a) rozpowszechnia lub udostępnia publicznie, b) oferuje, przekazuje lub udostępnia osobom poniżej osiemnastego roku życia lub

2. wytwarza, pozyskuje, dostarcza, przechowuje, oferuje, reklamuje lub podejmuje się importu lub eksportu treści określonych w pkt 1 (§ 11 ust. 3) w celu wykorzystania ich w rozumieniu pkt 1 lub umożliwienia takiej eksploatacji innej osobie. W przypadkach określonych w zdaniu 1 pkt 1 próba popełnienia przestępstwa jest karalna.

(2) Ustęp 1 nie ma zastosowania, jeżeli działanie służy relacjonowaniu bieżących wydarzeń lub historii.

(3) Ustęp 1 zdanie 1 pkt 1 lit. b nie ma zastosowania, jeżeli działa osoba uprawniona do sprawowania opieki nad daną osobą; nie ma to zastosowania, jeżeli osoba sprawująca opiekę, oferując, udostępniając lub udostępniając treści, rażąco narusza swój obowiązek wychowawczy.

człowieka – z jednoczesnym wyłączeniem odpowiedzialności za relacje rzetelne i uzasadnione interesem publicznym.

Niezależnie od powyższego, w związku z rosnącym zagrożeniem, jakie niosą dla dzieci i młodzieży treści związane z przemocą – zarówno w przestrzeni internetowej, jak i w innych środkach przekazu – zasadne wydaje się powołanie roboczego zespołu interdyscyplinarnego, który mógłby:

- analizować i identyfikować aktualne ryzyka związane z dostępem małoletnich do treści przemocowych,
- przygotowywać propozycje rozwiązań prawnych i organizacyjnych wzmacniających ochronę dzieci,
- wspierać tworzenie i wdrażanie standardów w zakresie prewencji oraz reagowania na naruszenia,
- współpracować z instytucjami edukacyjnymi, organami ścigania, organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem naukowym,
- inicjować działania informacyjne i edukacyjne dla rodziców oraz opiekunów.

Z uwagi na złożoność problematyki, w skład zespołu powinni wejść przedstawiciele różnych dziedzin, m.in.: prawa, psychologii, pedagogiki, kryminologii, mediów cyfrowych, technologii informatycznych, a także praktycy pracujący bezpośrednio z dziećmi. Jako Rzeczniczka Praw Dziecka również zgłosiłabym akces do takiego zespołu.

Powołanie zespołu mogłoby znacząco wzmocnić systemową ochronę małoletnich, a także przyczynić się do tworzenia nowoczesnych i skutecznych rozwiązań odpowiadających na wyzwania współczesnej przestrzeni medialnej i cyfrowej.

Zespół, o którym mowa powyżej, mógłby jednocześnie, niejako w pierwszej kolejności, zająć się kwestią wypełnienia sygnalizowanej luki związanej z brakiem odpowiednich przepisów chroniących małoletnich przed dostępem do treści o skrajnie drastycznym i traumatyzującym charakterze.

Uprzejmie proszę Szanownych Panów Ministrów, o zapoznanie się z przedstawionym stanowiskiem i podjęcie działań, których celem będzie poprawa bezpieczeństwa i ochrona praw najmłodszych członków naszego społeczeństwa.

Z wyrazami szacunku

Monika Horna-Cieślak

Rzecznik Praw Dziecka

/wydane w postaci elektronicznej i podpisane
kwalifikowanym podpisem elektronicznym/